

2021-03-05

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr UBN 2021/47

Utbildningsnämnden

Remiss – Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslår kommunstyrelsen att fatta följande beslut:

Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande, enligt bilaga till tjänsteskrivelse.

Sammanfattning av ärendet

Utredningen Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67), har överlämnat sitt betänkande till regeringen. Utbildningsdepartementet har skickat betänkandet på remiss och svar ska lämnas senast 21 maj 2021. Utredningen lämnar förslag som syftar till att dels öka deltagandet i förskolan bland barn i 3-5 års ålder, dels stärka förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska, bland annat när det gäller nyanlända barn, barn med annat modersmål än svenska och barn med socioekonomiskt svag bakgrund. De åtgärder som föreslås är att kommunerna ska bedriva uppsökande verksamhet, kommunerna ska direktinskriva vissa barn i förskolan och införande av obligatorisk förskola från 5 års ålder.

I förslaget till remissyttrande påtalar utbildningsnämnden att ett system med direktinskrivning i förskola inte är den bästa vägen för att få fler barn i förskolan. Vårdnadshavare ska få information så att de kan göra ett aktivt val av förskola för sitt barn. Vidare anser utbildningsnämnden att en obligatorisk förskola för 5-åringar innebär en stor och genomgripande förändring i det svenska skolsystemet. En sådan förändring bör föregås av ett gediget utredningsarbete med en väl genomarbetad konsekvensanalys. Utbildningsnämnden anser att utredningen vare sig utrett frågan tillräckligt eller gjort en fullständig konsekvensanalys av ett införande av elvaårig skolplikt i Sverige. Ett införande av skolplikt vid 5 års ålder påverkar alla barn och vårdnadshavare och då räcker det inte med att basera förslaget på behovet för en liten grupp barn utan att ha prövat alternativa vägar.

Ärendet

Utredningen om fler barn i förskolan för bättre språkutveckling i svenska, har överlämnat sitt betänkande Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:47) till Regeringen. Utredningens direktiv har varit att:

- föreslå åtgärder som kan öka deltagandet i förskolan för flickor och pojkar i åldern 3-5 år, särskilt när det gäller nyanlända barn, barn med annat modersmål än svenska och barn i socioekonomiska utsatta grupper,
- undersöka hur nyanländas barn ska ha rätt till en obligatorisk språkförskola från 3 års ålder med minst 15 timmar i veckan inom ramen för den vanliga förskolan,
- föreslå åtgärder för att se till att personal i förskolan har adekvat kompetens för uppdraget med språkutveckling, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

En viktig utgångspunkt för utredningen har varit att förskolan spelar en mycket viktig roll för barnens framtida kunskapsutveckling. Enligt utredningen visar forskning att barn som går i förskolan har större chans att klara sig bra i livet efter avslutad skolgång. Utredningen anser att det därför är oroväckande att barn med svag socioekonomisk bakgrund och barn med utländsk bakgrund deltar i förskolan i lägre utsträckning än andra barn. Det anses särskilt problematiskt eftersom en relativt hög andel av barnen i förskoleåldern i dag dessutom har annat modersmål än svenska. Utredningens övergripande mål är att hitta nya vägar för att få fler barn att gå i förskolan eftersom förskolan har fundamental betydelse för att det ska gå bra för barnen i grundskolan.

Nedan följer förslagen i betänkandet.

Kommunen ska informera vårdnadshavare om förskolan genom uppsökande verksamhet

Utredningen föreslår att kommuner ska bedriva uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan. Den uppsökande verksamheten föreslås innebära att hemkommunen kontaktar vårdnadshavare till barn som inte deltar i förskolan. Den första kontakten ska tas inför höstterminen det kalenderår då barnet fyller 3 år. Information ska då ges om rätten till allmän förskola och om förskolans uppdrag och värdegrund. Sådan information ska återkommande lämnas till vårdnadshavare till barn som inte deltar i förskolan inför varje terminsstart till och med vårterminen det kalenderår så barnet fyller 5 år. Den uppsökande verksamheten ska endast gälla barn som har uppehållstillstånd i Sverige.

Information ska även riktas till vårdnadshavare vars barn är inskrivna i pedagogisk omsorg.

Utredningen anser också att regeringen bör överväga att ge Skolverket ett uppdrag att ta fram stödmaterial eller allmänna råd om hur kontroll och uppföljning av barns frånvaro i förskolan kan hanteras. Bakgrunden till förslaget är att utredningen erfarit att barn som är inskrivna i förskolan inte deltar i verksamheten, eller deltar mycket sporadiskt.

Direktinskrivning i förskolan

Utredningen bedömer att nyanlända barns språkutveckling i svenska främjas bäst genom att barnen deltar i den allmänna förskolan från 3 års ålder. Utifrån det föreslås att

kommunerna ska vara skyldiga att utan föregående ansökan direktinskriva barn som har ett behov av att få en bättre språkutveckling i svenska i allmän förskola från och med 3 års ålder. Direktinskrivning innebär att barnet erbjuds en plats i en viss förskola.

De barn som ska direktinskrivas i förskolan är:

- nyanlända barn,
- barn med annat modersmål än svenska som har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska,
- barn som av annan anledning har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska, och
- barn som deltar i pedagogisk omsorg.

Direktinskrivning ska vara ett erbjudande om plats och ges till vårdnadshavare minst tre månader innan placering ska ske.

Obligatorisk förskola från 5 års ålder

Utredningens bedömning är att deltagande i förskolan utgör en viktig grund för barns fortsatta lärande. Därför är det viktigt att alla barn deltar i förskoleverksamhet och för att möjliggöra detta bör förskolan till viss del bli obligatorisk. Utredningen föreslår en obligatorisk förskola från 5 års ålder. Förslaget innebär att skolplikten i Sverige förlängs med ett år. Skolplikten börjar i förskolan höstterminen det år barnet fyller 5 år. Den obligatoriska förskolan ska ha samma syfte, uppdrag och innehåll som den frivilliga förskolan. Den ska omfatta 525 timmar under ett läsår och ska bestå av höst- och vårtermin. Den obligatoriska förskolan ska inte få ersättas av pedagogisk omsorg.

Hemkommunen ska ansvara för att utbildning i förskolan kommer till stånd för alla barn i kommunen som ska gå i den obligatoriska förskolan från 5 års ålder och som inte fullför sin skolplikt på annat sätt. Skollagens regler om närvaro, ledighet och befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen ska gälla för den obligatoriska förskolan.

Utredningen menar att förslaget ökar deltaget i förskolan särskilt då det gäller barn med svag socioekonomisk bakgrund och barn med behov av bättre språkutveckling i svenska.

Fler förskollärare och barnskötare och kompetenshöjande åtgärder

Utredningen föreslår följande åtgärder för att få fler förskollärare och barnskötare i förskolan och kompetenshöjande åtgärder för dessa personalgrupper:

- karriärsteg införs för förskollärare vid förskolor som har särskilt svåra förutsättningar med hänsyn tagit till barnens socioekonomiska bakgrund,
- ett enhetligt innehåll för utbildning till barnskötare som ska gälla både gymnasieskolans barn- och fritidsprogram och motsvarande utbildningar inom kommunal vuxenutbildning,
- skollagen ska förtydligas så att det framgår att det i undervisningen vid förskolor, utöver förskollärare, får finnas barnskötare och annan personal med utbildning och erfarenhet som innebär att barnens utveckling och lärande främjas,

- förskolornas personalsammansättning samt personalens kompetensutveckling bör uppmärksammas vid tillsyn, och
- examensbeskrivningen för förskolläraryxamen bör ändras så att det i examensmålen anges att studenten ska visa fördjupad kunskap om andraspråksutveckling.

Utbildningsenhetens bedömning

Utbildningsenheten lämnar följande bedömningar gällande förslagen i betänkandet Förskola för alla – för bättre språkutveckling i svenska. Utbildningsenheten har även inhämtat synpunkter från etableringsenheten.

Kommunen ska informera vårdnadshavare om förskolan genom uppsökande verksamhet

Förskolan är en viktig del i barns språkutveckling och därmed är det av stor betydelse att vårdnadshavare är välinformerade gällande förskolans uppdrag och vilka möjligheter som finns att delta i verksamheten. Allmän förskola har barn rätt till från höstterminen det är de fyller 3 år oavsett vårdnadshavares sysselsättning. Den allmänna förskolan omfattar 525 timmar per år och är avgiftsfri.

Utbildningsenheten instämmer i utredningens förslag om vikten att informera och kommunicera med vårdnadshavare vars barn inte är inskrivna i förskolan om rätten till allmän förskola. På vilket sätt det ska ske bör vara upp till varje kommun att avgöra.

Direktinskrivning i förskolan

Kommunen är idag skyldig att erbjuda allmän förskola men det är frivilligt för vårdnadshavare att placera sitt barn i verksamheten. Direktinskrivning av barn i den allmänna förskolan skulle betyda att förskoleplatser tas i anspråk som eventuellt inte kommer att utnyttjas och dessutom kommer kommunens administration att öka väsentligt. Eftersom den allmänna förskolan är frivillig kan det upplevas som ett tvång att barn direktinskrivs i förskolan. Möjligheten att välja förskola åsidosätts genom direktinskrivning då det finns en risk att det kan upplevas som ett tvång att gå på den förskola där barnet direktinskrivits.

Utbildningsenheten anser att den bästa vägen för att få fler barn i förskolan och i den förskola som vårdnadshavare önskar är att informera och kommunicera med vårdnadshavare om deras rätt till allmän förskola. Ett system där vårdnadshavare aktivt väljer förskola ger bättre förutsättningar för en bra förskoleplacering.

Om direktinskrivning genomförs anser utbildningsenheten att alla barn som inte är inskrivna i förskola eller pedagogisk omsorg ska skrivas in och inte bara vissa grupper av barn som utredningen föreslår. Detta för att ge alla barn samma möjligheter oavsett bakgrund.

Obligatorisk förskola från 5 års ålder

En obligatorisk förskola för 5 åringar innebär en stor och genomgripande förändring i det svenska skolsystemet. En sådan förändring bör föregås av ett gediget utredningsarbete med en väl genomarbetad konsekvensanalys. Utbildningsenheten anser att utredningen vare sig utrett frågan tillräckligt eller gjort en fullödig konsekvensanalys av ett införande av elvaårig skolplikt i Sverige. Ett införande av skolplikt vid 5 års ålder påverkar alla barn och vårdnadshavare och då räcker det inte med att basera förslaget på behovet för en liten grupp barn utan att ha prövat alternativa vägar.

Fler förskollärare och barnskötare och kompetenshöjande åtgärder
Förslaget om kompetenshöjande åtgärder för personal inom förskolan är bra. Rektorer och huvudmän som verkar i Nacka har framfört synpunkter på brister i dagens barnskötarutbildning och då framför allt inom vuxenutbildningen. Därför är förslaget om ett enhetligt innehåll i utbildningen bra och önskvärd.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till yttrande medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Förslaget till yttrande har inga konsekvenser för barn då inga påtagliga förändringar föreslås.

Handlingar i ärendet

Bilaga, Yttrande över betänkandet Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67).

Carina Legerius
Enhetschef
Utbildningsenheten

Kristina Heuman
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten